

PERICOLUL COMUNIST

DISCURS

ROSTIT

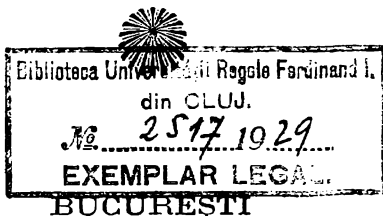
ÎN ȘEDINȚA SENATULUI DIN 7 Iunie 1929

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GENERAL TRAIAN MOȘOIU

SENATOR DE DREPT

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201702878

IMPRIMERIILE STATULUI
1929

244028

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Domnule președinte,
Domnilor senatori,

De oarece în ședința trecută din cauza timpului scurt n'am putut dezvoltă întreaga interpelare și de oarece mulți dintre d-voastre din diferite motive n'au putut asistă la această ședință, pentru a relua firul acestei interpelări, vă rog să-mi permiteți să fac un mic rezumat al celor vorbite Vinerea trecută și apoi să continui interpelarea cu celelalte chestiuni cari privesc mișcarea comunistă din țară și turburările dela Oradea-Mare.

Am arătat în ședința trecută că ministrul de interne a recunoscut că o aripă a muncitorilor și a țăranilor din partidul socialist, care însă nu ar fi socialist, ci comunist deghizat, pentru ca să compromită partidul social democrat, iubitor de ordine, zice d-sa, a făcut unele mișcări.

După aceea, d-lor, am dovedit că presa liberală pe care d. ministru o atacă și

spunea : „că întreține în permanență o stare de spirit pe care a numit-o sacrilegică, pentru că în modul acesta își face afacerile politice“, a trebuit, d-lor, ca nu eu să apăr această presă, a trebuit ca peste o săptămână de când a vorbit ministrul, să se întâmple sângeroasele mișcări dela Timișoara....

D. I. Cotârlă : De unde știați mai înainte ?

D. General Traian Moșoiu :... când ostașii noștri au primit gloanțele comuniștilor.

Prin urmare, d-lor, presa național-liberală și-a făcut numai o datorie patriotică, semnalând aceste mișcări periculoase și cred că d. ministru de interne regretă acum ce a spus atunci despre această presă și mai cu seamă îi pare rău că a afirmat că susținerile mele din enunțul interpelării sunt mai mult poezie decât realitate. A ucide câțiva valahi de ai noștri, este pentru d-ta poezie ?

D. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Câți valahi au fost omoriți ?

D. General Traian Moșoiu : Nu știu exact. Eu am citit în ziare.

Voci : În cari ziare ?

D. General Traian Moșoiu : În ziarele d-voastre.

D. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : N'a murit nici unul, d-le.

D. General Traian Moşoiu: Chiar dacă n'a murit nici un valah, în orice caz, s'a vărsat sânge românesc şi aceasta nu este poezie, ci am putea spune că este tragedie.

Am arătat că nucleul principal unde s'a zămislit partidul comunist din ţară, s'a format la Oradea-Mare şi aceasta poate din cauză că acolo există o industrie foarte mare, întreprinderi multe cu un personal muncitoresc foarte numeros, care a putut fi adus mai lesne în apele comuniştilor.

Am arătat, de asemenea, că în Ardeal comuniştii au intrat în 1918 odată cu armata română; ei au venit acolo trimişi de republica sovietelor dela Moscova, cu intenţiunea ca mai întâiu să încerce bolşevizarea soldatului român şi după aceea să facă imposibilă unirea Ardealului cu patria mamă. Aceasta a fost intenţiunea republicii sovietelor când a trimis aceşti emisari odată cu armata română. Ca tactică, ei au căutat ca pe de o parte să producă cât mai multe turburări în interiorul Ardealului, iar pe de altă parte, cât priveşte situaţia externă, sovietele au încercat în toate timpurile să încercuiască România într'un cerc comunist. A reuşit, într'adevăr, să facă acest lucru, de oarece într'un moment dat, la răsărit, Rackowski conducea republica sovietică ucrain-

niană, la apus se formase republica sovietică a lui Bela Kuhn, iar la sud emisarii comuniști lucrau aproape nestânjeniți, în Bulgaria guvernată de Stambulinski, unde mișunau și se organizau agenții Moscovei, cari totdeauna erau foarte liberi și puteau să pună în aplicare planurile lor, dând lovituri în Cadrilater.

Prin urmare, România se găsește în această situațiune: pe de o parte, la Est eră republica sovietică ucrainiană, la Sud agenții bolșevici căutau din toate puterile să producă mișcări violente, atacuri sângeroase, folosindu se de comitajii bulgari cari au atacat granița noastră în numeroase rânduri și în diferite puncte.

D. G. Stăncescu: Ați fost zece ani la putere, de ce nu ați luat măsuri?

D. General Traian Moșoiu: Ei au intensificat aceste mișcări, producând turburări, menite să împiedice, ca Statul român să se consolideze.

D. G. Stăncescu: Vorbiți, vă rog, de măsurile pe cari le-ați luat d-voastră, nu despre situația de acum.

D. General Traian Moșoiu: Dar sovietele dela Moscova au făcut ceva mai mult. Pentru ca să poată avea dreptul de a interveni în organizațiunile muncitorești din lumea întreagă, sovietele au creat internaționala a treia în anul 1920. Comisarul pentru afacerile externe al sovie-

telor, Cicerin, a spus : acum avem nevoie de capitalul burghezilor, vom căuta să intrăm în legături comerciale cu toate Statele și după aceea, prin internaționala a treia, vom reuși să ne introducem în organizațiile muncitorești din fiecare țară.

Dumitale, d-le Stăncescu, îți rezerv tribuna.

D. G. Stăncescu: Dar eu n'am spus nimic, d-le general !

D. General Traian Moșoiu: Dar eu vă aud mereu pe d-voastră intrerupând și vă spun că vă rezerv tribuna.

D. G. Stăncescu : De ce nu vorbiți, d-le general, despre situațiunea în care se găsește țara când erați d-voastră la guvern ?

Vorbiți de ce a fost acum zece, ani nu despre ce este acum.

D. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Eu aș ruga pe d. coleg să binevoiască să lase pe d. general Moșoiu să-și desvolte interpelarea, pentru ca să pot răspunde și eu în liniște.

D. I. Clinciu, vice-președinte : D-le senator Stăncescu, vă rog să nu mai întrepruți pe d. general. Va răspunde d. ministru de interne.

D. General Traian Moșoiu : Eu vreau să arăt diferitele faze prin cari a trecut această mișcare foarte periculoasă pen-

tru noi. Eu mă mir de atitudinea d-lui Stăncescu. Poate că d-sa este prea recent în provincia noastră de peste Prut, însă știu că acolo s'a lucrat cu tot felul de mijloace. . . .

D. G. Stăncescu : Dacă Alteța Sa Regală n'a văzut nici un bolșevic acolo ?

D. General Traian Moșou : Nu amestecați pe Alteța Sa Regală în această chestiune.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : D-le senator, te rog să accepți punctul d-sale de vedere, că în calitatea d-tale de regățean, trecut peste Prut, n'ai avut competență.

D. General Traian Moșoiu : N'am spus acest lucru. Nu știam că este regățean. Astăzi am aflat acest lucru și încolo nu mai știu nimic din biografia dumnealui. Nu mă puteam pronunța astfel, dar îl văd foarte nervos și se vede că simpatia care o are dincolo de Prut îl face să fie nervos. Dar nu cred în totul acest lucru.

D. Gh. Stăncescu : De ce spui atunci acest lucru ?

D. General Traian Moșou : Mă rog, fac o presupunere.

D-lor, după crearea internaționalei a III-a, ce s'a întâmplat ? O delegație de reprezentanți, așa ziși ai muncitorilor români, s'au dus la Moscova și a luat parte în 1921 la congresul internaționalei a III-a.

Erau acolo și d. Flueraș, care a fost tovarășul d. voastră în alegerile din 1928.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Da, da, este bolșevic ! ?

D. General Traian Moșoiu : Nu este bolșevic, este social-democrat. Acum este un bolșevic pocăit. Am să vă arăt cum s'a întâmplat această transformare.

D-lor, v'am spus că s'a dus o delegație la Moscova. Acolo i s'a pus în vedere programul revoluției mondiale care conținea 21 de puncte. Dar, pentru România — pentru ca sovietele să fie și mai sigure că vor putea isbuti — s'au adăugat la programul revoluționării țării noastre încă șapte puncte. Prin urmare, delegația a venit în țară cu un program care conținea 28 de puncte. Ce s'a întâmplat atunci ? Imediat reprezentanții muncitorilor s'au adunat la Cluj unde au înființat secțiunea internațională a III-a române. Comuniștii nu s'au mulțumit cu atât și au agitat pe muncitori, indemnându-i să convoace un congres pentru ratificarea acceptării programului internațională a III-a dela Moscova.

Astfel a avut loc un congres, întâiu la Sibiu, dar care nu a dat nici un rezultat. În 1923 a avut loc un al doilea congres la Cluj, la care a luat parte însuș secretarul general al internațională a doua dela Amsterdam, d. Sassenbach, care a

fost prezent acolo. Din cauza discuțiilor cari au privit mai mult chestiuni de ordin personal — chestiuni de ambiție între conducători — la acest congres muncitorii s'au despărțit în două. Și anume: d. Flueraș care nu putea să uite fotoliul pe care-l ocupase în consiliul dirigent alături de d. Vaida, s'a retras și a spus că nu primește ordine dela internaționala a III-a. Dumnealui a declarat că va duce mai departe lupta de clasă, însă nu execută directivele dela Moscova. Această hotărâre îi face cinste și eu îl felicit pentru că a rupt cu sovietele.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Atunci ?

D. General Traian Moșoiu: Eu nu fac, d-le Vaida, chestiune personală cu nimeni. Eu sunt dator să semnalez că la Oradea-Mare, în centrul acesta într'adevăr boșevic, unde comuniștii au obținut 9.000 de voturi la alegerile generale, pericolul este mare. Acest număr mare de voturi înseamnă că au numeroși aderenți și eu sunt îngrijat, nu pentru ce este astăzi, dar pentru ce va fi în viitor, căci trebuie să ne ferim ca comuniștii să nu contamineze și poporul nostru. (Înteruperi pe băncile majorității).

Vă rog pe d-vosatră, luați măsurile pe cari le credeți a fi eficace. Noi trebuie

să le semnalăm, având o sfântă datorie de a le semnală cu toată energia.

D lor, după ce s'au retras social-democrații dela congresul muncitoresc, în frunte cu d. Flueraș, cealaltă parte, adevărații bolșevici, cari erau conduși de Coloman Mueller și Roszvány, au înființat consiliul general unitar cu intențunea ca să poată să camufleze mișcarea lor, lucrând clandestin, intrucât în România legea nu permite ca cineva să facă propagandă comunistă. În această privință, amintesc legea Mârzescu din Decembrie 1924, care pedepsește cu asprime pe aceia cari unesc și pun la cale uneltiri și mișcări contra existenței Statului român.

Și atunci, ei, ca să poată continuă propaganda lor, eludând legile, au format așa numitele sindicate unitare. Așa le au dat numele. Le-au înregistrat la tribunale și au început să funcționeze.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne: În ce an, vă rog ?

D. General Traian Moșoiu: În 1923. Imediat vă spun, căci am datele.

O voce: Liberalii le-au dat voie.

D. General Traian Moșoiu: În 1923 au constituit comitetul general unitar și apoi sindicatele unitare

O voce: Ce măsuri s'au luat de guvernul partidului liberal ?

D. General Traian Moşoiu : Dați-mi voie. Să vă arăt cum se camuflează bolșevicii. Mai târziu au primit alte instrucții dela Moscova, în sensul că sindicatele unitare să îmbrățișeze ideea națională și să facă propagandă, cu deosebire, printre minoritari.

D. I. Radovici : De cine eră iscălită adresa ?

D. I. Clinciu, vice-președinte : Lăsați să continue d. general Moşoiu.

D. General Traian Moşoiu : Eu stau cât de mult la dispoziția d-voastre.

D. Paul Brătășanu : Vă supărați de o întrebare ?

D. General Traian Moşoiu : Dacă mă ascultați, continui, dacă nu, întrerup cuvântarea mea.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Să ascultăm, este interesant.

D. General Traian Moşoiu : Ca să vedeți d-voastră cu ce arme luptă bolșevicii la noi, pot să vă amintesc că atunci au adoptat o tactică nouă, care a fost dictată de Moscova, adică îmbrățișarea ideii naționale și propagandă printre minoritari.

D-lor, gândiți-vă că au uzat de ideea națională ! Și această idee națională trebuiau să o infiltreze mai întâiu printre minorități.

Și, d-lor, vreau să exprim aici toată încrederea în minoritarii noștri, pentru că

poporul adevărat, poporul maghiar care formează masa minoritarilor în regiunea Oradea-Mare, nu a primit aceste sfaturi ale comuniștilor, nu a aderat la ideea comunistă. Pot să spun răspicat că nu confund poporul maghiar din Bihor cu unii din preinșii lor conducători, cari stau în contact cu comuniștii.

Cei dintâi cari au aderat la această idee au fost străinii. Totdeauna când au fost cercetați acești străini, s'a constatat că au venit cu instrucțiuni dela Moscova, ca să producă desordni, mișcări și revolte în țară la noi.

Voiu arată acte.

Să vedeți și d-voastre acum procedurile lor, cuprinse într'o broșură venită chiar dela Moscova, în care se spune și următoarele :

»După revoluția proletară din Rusia și după alte revoluții din Europa, mișcarea țărănească din România, în special în provinciile anexate (Basarabia și Dobrogea), are în fruntea ei organizații național-revoluționare, cum e organizația revoluționară a țăranilor din Basarabia și organizația național-revoluționară din Dobrogea«.

La pagina 16, broșura continuă :

»Sarcinile fundamentale ale partidului comunist din România, în chestia țără-

»nească, până la cucerirea puterii de
»cătore proletariat, sunt următoarele :

»Legarea strânsă a luptei pentru eli-
»berarea națională, cu lupta pentru
»pământ.

»Stabilirea liniei de conduită a parti-
»dului, în ce privește atitudinea lui față
»de partidul național-țărănesc, sub a
»cărui influență se află azi țărănimea,
»precum și atitudinea lui față de organi-
»zațiile revoluționar-țărănești, ca de pildă
»organizarea național-revoluționară din
»Dobrogea«.

»In legătură cu aceasta, trebuie ca
»odată cu cerințele de mai sus, să
»lansăm pe lângă lozinca fundamentală
»a autodeterminării tuturor naționali-
»tăților, până la despărțirea lor de Statul
»român, următoarele lozinci : 1. Incetarea
»colonizării în provinciile anexate. 2. Ina-
»poierea pământurilor luate dela țărani
»turci și bulgari din Dobrogea, dela țā-
»rani maghiari, sași, nemți și șvabi din
»Transilvania și Banat și dela celelalte
»țărănimi de alte naționalități«.

Vedeți cu ce mijloace căutau comu-
niștii să atragă minoritățile și pot spune,
spre cinstea minorităților, că acestea n'au
făcut nici o mișcare și nu vreau să le
confund cu câțiva dintre șefii lor, cari
intr'adevăr stau in legătură cu bolșevicii.

După ce s'a constituit comitetul gene-

ral unitar, acesta a ținut un congres la București și a stabilit trei puncte de program. Vă rog, fiți atenți, să vi le citesc.

În ele, comuniștii protestează cu energie, că ei nu fac politică.

O voce: În ce an ?

D. General Traian Moșoiu: Am spus în 1923 :

»1. Uniunea sindicatelor unitare din
»România este independentă de partidele
»muncitorești și de uniunile internațio-
»nale ale sindicatelor. Resping orice a-
»mestec al partidelor muncitorești în tre-
»burile lor interne și în acelaș timp de-
»clară că vor luptă din răspuțeri împo-
»triva încercărilor ce vor tinde la supri-
»marea mișcării unitare.

»2. Comitetul central unitar, comite-
»tele regionale, uniunile comitetelor lo-
»cale, precum și toate comitetele sindica-
»telor unitare, sunt obligate la respecta-
»rea întocmai a statutelor și ale ordine-
»lor mișcării unitare.

»3. Sindicatele și uniunile din Româ-
»nia nu pot primi îndrumări dela nimeni
»în afară de congresele profesionale, co-
»mitetul central unitar și congresele ge-
»nerale ale sindicatelor de breaslă și resp-
»ping orice amestec politic«.

Aceste trei puncte de program, cari au stabilit sub președenția lui Roszvány și a lui Müller Koloman, sunt desmințite de în-

suș Müller, care a declarat următoarele, la consiliul de război :

»Sindicatete de breaslă sunt și ele părtașe la lupta politică, deși duc mai mult lupta economică. În ultima analiză, de altfel, orice luptă, fie pe teren politic, fie pe teren economic sau științific, este o luptă politică. Chiar o poezie revoluționară poate constitui un act politic. În ce privește Rusia sovietică, tot ce se face acolo ne este simpatic, de oarece acolo se urmează o muncă productivă«.

Acestea sunt, din cuvânt în cuvânt vorbele lui Koloman Müller, care a afirmat că în syndicate se face politică. Dar nu numai că se face acum politică în aceste syndicate și s'a făcut și în trecut, dar voi probă, d-lor, că syndicatele au avut legături strânse cu străinătatea.

În anul 1924 s'a înființat la Viena un »comitet comunist pentru Balcani«. Acest comitet se compunea din toți refugiații, din toți cei cari erau urmăriți de justiție, cu deosebire din Statele Micei-Antante. Mai târziu acest comitet a format »Federațiunea Generală a Partidelor Comuniste din Balcani«.

Ei aveau ca atribuție, ca de acolo, prin legăturile pe cari le aveau cu Moscova să producă turburări în România, în Balcani bine înțeles și în celelalte țări ale Micei-Antante.

Acest domn, Koloman Muller, în anul 1924, a făcut chiar un voiaj foarte costisitor la Belgrad, la Praga și mi se pare și la Sofia, ca să animeze lupta contra ordinii publice din Statele Micei Înțelegeri.

Prin urmare, vedeți, d-lor, că ei au stat în legătură cu străinătatea și am aici această probă cum au stat în legătură cu organizațiunea comunistă dela Viena. La o perchezițiune făcută în Oradea, unui comunist numit Mathe Neumann, s'a găsit următorul act.....

D. Gh. Stăncescu : Băgat de siguranță.

D. General Traian Moșoiu : Iată cuprinsul actului :

„Indrumări în chestia organizării breslei. Organizarea fracțiunilor comuniste și acțiunea lor în organizarea breslei. A) Organizare : 1) Comitetul partidului comunist din toate părțile va organiza fără întârziere un comitet compus din 3—5 membri. Acel tovarăș care este însărcinat cu organizarea comitetului local, adică secretarul acestui comitet, conduce toate afacerile comitetului. 2) În întâia ședință a comitetului organizației de breaslă din comitetul local, se va discuta starea tuturor organizațiilor locale. Totodată se va stabili cine sunt membrii partidului comunist în diferitele orga-

nizațiuni de bresle. 3) Membrul încredințat cu organizarea breslei, va îngriji ca în conducerea tuturor grupurilor breslelor să fie preferați membrii fracțiunilor comuniste, etc“.

Acest act care se citise în fața consiliului de război (ceea ce nu a împiedicat pe anumiți fruntași ai partidului național-țărănesc să mărturisească neadevăruri), este cea mai irefutabilă dovadă, că sindicatele unitare sunt organe periculoase de propagandă și agitație comunistă și mai ales astăzi fiind tratate de către actualul guvern cu o deosebită și democratică simpatie, într'un moment dat, vor deveni periculoase pentru ordinea publică și siguranța Statului.

La procesul comunist dela Cluj, de asemenea unii dintre fruntașii național-țărâniști, veniți în apărarea comuniștilor, au declarat în mod tendențios că sindicatele unitare nu au nici un fel de legătură cu străinătatea.

Dar chiar în acel proces figurau, ca acuzați principali, în absență, trei indivizi și anume: Bucova Francisc, Tordai Victor și Csizmadin Francisc. Cei doi din urmă, în cursul instrucțiunii recunoscuseră că au intrat în țară cu pasapoarte false, trimiși fiind de biuroul sovietic dela Viena, pentru a organiza sindicatele unitare din România. Dar Bucova a fost

un exponent al lor, la Oradea. De altfel, acest Bucova Francisc, pe vremea cât a stat în legături cu acei curieri dela Viena, a figurat în calitate de secretar al comitetului sindicatelor unitare din Oradea, iar acel Tordai Victor în 1927, din pivnița căminului muncitoresc din Oradea, a condus lupta electorală a sindicatelor unitare.

Atentatul dela Senat ne-a demonstrat mai convingător intențiunile criminale ale conducătorilor comuniști, iar începutul răscoalei dela Tatar-Bunar, precum și manifestele răspândite în acel timp de către partidul comunist, au fost semne cari arătau că mișcarea comunistă a ieșit din faza embrionară, începând să devină mișcare de masse.

Prin urmare, trebuia un act energetic pentru stăvilirea mișcării, drastic, și guvernul liberal depe atunci, cu un ordin ministerial desființează la 1924 toate organizațiunile comuniste.

De atunci și până la venirea actualului guvern mișcarea comunistă se desfășoară sub pământ, luând diferite forme degheizate și clandestine. Procesele comuniste nenumărate ce au avut loc în cursul anilor trecuți, dovedesc vigilența și grija deosebită pe care guvernul liberal a depus-o pentru stârpirea comunismului din România.

Mulți dintre membrii actualului gu-

vern au figurat ca martori ai apărării, în aceste procese, luând în totdeauna apărarea acuzaților. Chiar pentru aceasta, cu drept cuvânt, se poate pune la îndoială autoritatea morală a actualului guvern, care cred că nu este în stare să ia măsurile dictate de situația gravă în care se prezintă azi acțiunea comunistă din România.

Vă voi dovedi, d-lor senatori, că agitația și mișcarea comunistă din țară dela venirea la putere a actualului guvern a luat proporții nemaipomenite. Vă voi depune, în acest scop, probe materiale, ziare și manifeste tipărite și răspândite în public, a căror desfacere în întreaga țară se face nestânjenită de nimeni. Vă voi aduce cazuri concrete din cari se constată că siguranța internă este subminată, pe când guvernul actual își petrece viața izolat, liniștit în turnul de fildeș al principiilor sale „democratice” cu cari ne-a asurzit urechile.

O mulțime de funcționari din siguranța și poliția Statului, cari și-au făcut datoria figurând ca descoperitori comploturilor comuniste din trecut, au fost concediați, suspendați și transferați.

Aceste măsuri au fost luate de guvernul național-țărănist, pentru a-și îndeplini promisiunile date comuniștilor în timpul opoziției.

Iată un al doilea act găsit la comunistul Mathé Ernest, care conține ideile comuniștilor asupra organizării țărănimii și asupra rezolvării problemei agrare :

Problema pământului

»Problema pământului este a proletarilor agricultori și este una din acele probleme cari, de obicei, este tratată cu multă pregătire, dar cu atât mai mare nepricepere. Această problemă este privită prin prisma social-democraților sau în cel mai fericit caz, prin aceea a micilor cetățeni și astfel diferă esența rezolvirii problemei de punctul de vedere general al proletarilor unitari.

»Că înainte de revoluție diferitele partide social-democrate nu au avut un program proletar economic este natural, din moment ce întru nimic nu au avut nici programul războiului de clasă. Dar ca să pună și piedici în rezolvarea problemei, aceasta e mai mult ca o prostie, e direct escrocherie. Și că această escrocherie s'a întâmplat, o dovedește și purtarea social-democraților vechei Ungarii, cari au frânat avântul revoluției și voința confederației agricultorilor, prin aceea că în societățile agricultorilor au introdus și proprietari mai mici, spre mai mare glorie a războiului revoluționar de clasă.

»Nu e bine să ai de a face cu oameni
 »proști și de rea credință, cari fac parte
 »din proletarii agricultori și îi numesc la
 »fel cu toți pe aceia cari umblă în cisme
 »și poartă ismene falfâinde.

»Dar problema nu e tocmai așa de
 »simplă. Și pentru rezolvarea, cât mai
 »precisă a problemei, este chestiunea cine
 »poate fi numit agricultor sărac? între
 »proletarii agricultori se pot numi numai
 »două pături ale țărânimii și anume ser-
 »vitorii angajați pe timp de un an la moșii
 »și zilerii, cari, sau că nu au de loc pământ,
 »sau chiar dacă au, au prea puțin,
 »din care nici familia nu și-o poate sus-
 »ține și atunci trăește, fie din arendă,
 »lucru în dijmă sau chiar este nevoit să
 »se angajeze la lucru cu luna.

»Soarta, vieța și felul de a gândi a
 »acestor oameni este la fel cu aceea a
 »proletarilor meseriași, aceeaș este și
 »unitatea lor sufletească, de oarece și je-
 »fuirea lor e la fel.

»Proletarul dela țară nu este dușman
 »proletarului dela oraș. Dușmanul prole-
 »tarului dela oraș este acea pătură a țăr-
 »rânimii care îl persecută în mod mișe-
 »lesc, îl desconsideră și fără nici o milă
 »îl jefuesc și pe proletarul agricultor și
 »aceștia sunt micii proprietari.

»Această pătură a țărânimii nici de
 »cum nu trebuie comparată cu proletarii

»agricultori mai sus amintiți. Această
 »constatare are o importanță hotăritoare
 »în rezolvarea problemei pământului, de
 »oarece ne dovedește că nu e voie să se
 »facă reforma agrară. Fără îndoială însă,
 »că împroprietărirea nu va avantaja de loc
 »proletarii agricultori, din contra, de
 »oarece împroprietărirea va mări numărul
 »micilor proprietari.

»Nu trebuie deci expropriată numai o
 »parte a pământului între proprietarii
 »cinstiți și demni, ci trebuie expropriată
 »fără despăgubire întreaga moșie și cu
 »toate uneltele de lucru.

»Această expropriere nu se poate face
 »însă prin legea agrară, ci numai prin
 »aceea, că proletarii agricultori împreună
 »cu proletarii industriași, prin revoluție
 »vor captura puterea politică și astfel
 »vor intra în posesia tuturor uneltelor
 »productive ale societății.

»Orice altă soluție a problemei pământului,
 »nu este decât o încercare de scurtă
 »durată care, din punct de vedere proletar,
 »poate fi chiar în spre rău.

»Actualele reforme agrare au fost
 »bune de exploatat, numai pentru aceea
 »că protejații guvernului, agronomi și
 »specialiști, să-și acapareze averi mari,
 »din fața țăranilor săraci.

»Dar chiar atunci, când în fiecare organ
 »competente ar există bunăvoința

» pentru o reforma cinstită, în înțelesul
 » cetățenesc, săracii agricultori nici atunci
 » nu ar avea vreun folos.

» Pământul ce urmează a se primi nu
 » e suficient pentru trai. Dar în afară de
 » aceasta, pentru procurarea uneltelor ne-
 » cesare pentru agricultură, să cerem un ca-
 » pital așa de mare, de care agricultorul
 » sărac nu dispune. Acest fapt ar avea, ca
 » urmare, că ar fi nevoie să-și vândă pă-
 » mântul unui alt agricultor capabil a-l
 » munci, ceea ce înseamnă că toată expro-
 » prierea peste un timp de, conduce la o
 » aglomerare de moșii, deci în cel mai
 » bun caz la formarea de noi moșii în
 » urma căreia începe iar mizeria și sub-
 » jugarea proletarilor agricultori.

» Dacă vom căută, în comunelē noastre
 » vom găsi destule dovezi ale afirmățiu-
 » nilor noastre.

» Toate aceste înseamnă că trebuie să
 » mergem în mijlocul servitorime și zile-
 » rilor, cărora trebuie să le explicăm cine
 » sunt consortașii și frații lor de suferințe.
 » Trebuie să le explicăm că numai atunci
 » vor fi în stare să-și schimbe soarta, dacă
 » mână în mână cu meseriașii, prin revo-
 » luție, vor intră în posesia moșiiilor. Dar
 » proletarii agricultori nu trebuie să știe
 » numai aceia cari sunt prietenii lor, dar
 » trebuie să știe că cei mai apropiați duș-
 » mani ai lor, sunt micii proprietari, pen-

»trucă aceștia, pe de o parte îi ușurează,
 »iar pe de altă parte sunt cei mai mari
 »sprijinitori credincioși ai domniei acelor
 »domni, cari subjugă întreaga societate.

»Agricultorul proletar deci nu trebuie
 »să se gândească la aceea, că el să fie
 »mic proprietar, împingătorul de trăsură
 »al domnilor, ci trebuie să facă toate
 »sforțările, ca proletarul, adică el să fie
 »domn peste aceia, cari azi îl subjugă.

»Dacă vrei să te salvezi, trebuie să cu-
 »cerești Statul întreg și numai după ce
 »puterea este în mâna ta, poate fi vorba,
 »cum anume să fie reforma agrară. Odată
 »intrând în posesia întregului pământ,
 »aceia va fi cultivat după cum va fi mai
 »rentabil. Vor fi de aceia cari vor dori
 »moșii separate și aceștia vor primi
 »pământ atâta cât ei vor vrea, vor fi apoi
 »de aceia cari vor dori ca pământul pe
 »care l-au muncit, ca servitor, să le ră-
 »mână lor. Aceste puncte de vedere
 »atunci nu vor cauză nici o greutate, din
 »moment ce va fi vorba de calea cea mai
 »potrivită, pentru ca agricultorii proletari
 »să-și mențină puterea. Până atunci însă
 »vor avea multe greutăți de întâmpinat,
 »nu este însă ca să se retragă cu nimic și
 »din fața nimănui, de oarece cauza sfântă
 »a proletarilor trebuie să triumfeze.

*D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de
 interne: Vă rog să-mi permiteți, d-le ge-*

neral, să vă întrerup. Eu ascult bucuros toate chestiunile, ca să profit și să mai învăț ceva. Dar d-voastră m'ați interpelat în chestiunea dela Oradea-Mare.

D. General Traian Moșoiu : Aceasta, se petrece la Oradea-Mare.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Acum, acela care a scris cele ce știți d-voastră, este desigur un om de puțină cultură și de puțin simț. Eu v'aș recomandă să mergeți la prima sursă. Toate librăriile din București sunt pline de cărți în cari se scriu mijloacele și procedeele sovietelor. Ar fi mai bine să vă înarmați cu literatură sovietică și să citiți dela izvorul prim ! (Ilaritate pe băncile majorității).

D. General Traian Moșoiu : Nu pot și regret. Eu am adus aci acte originale, cari se referă la problema agrară din România și vă las pe d-voastră să vă adăpați din literatura sovietică, ce puteți găsi în librării.

Dacă nu vă plac actele originale nu am ce să vă fac. Trebuie să vă citesc, ca să vă arăt pericolul care amenință țara noastră. D-voastră spuneți că este un pericol imaginar ; eu spun că este un pericol real. Să deă Dumnezeu să nu se întâmple așa. Eu aș vrea să fim fericiți, dar nu putem lăsa țara pradă unor oameni, cari caută să o ducă la prăpastie. Manualele recomandate

de d-voastră, pot să servească pentru mântuirea d-voastră.

D-lor, n'aş vrea să vă plătisesc prea mult (întreruperi), căci văd că nu mai aveţi răbdare, şi nu vreţi să ascultaţi. Vă voi spune în esenţă ce cuprinde aceste acte.

Acest act conţine ideile comuniştilor din Oradea-Mare cari vreau ca să atragă în mrejele lor, ca adepţi, pe cei mai umili dintre ţărani, dintre acei cari lucrează cu ziua, pe toţi cei săraci ca să poată îngroşa rândurile lor.

(D. I. Scodîgor, vice-preşedinte, ocupă fotoliul preşedinţial).

Aci, eră vorba să ia moşiile, să pună stăpânire pe moşiile proprietarilor, iar nu să devină mici proprietari.

Noi am făcut legea agrară ; să dea Dumnezeu ca d-voastră să faceţi o lege mai bună, dacă aveţi pământ, ca să-l împărţiţi la ţărani. Noi ce am putut am, făcut. D-voastră sunteţi abia la începutul debutului d-voastră.

Dar vream să vă spun, că se urmăreşte în mod sistematic bolşevizarea ţăranilor români. D-voastră ştiţi că ţăranii români n'au fost mari proprietari, ci au fost aruncaţi pe toate dealurile neproductive, aşa că astăzi sunt într'o stare mizeră. Sunt sute de sate în Bihor, Sălaj şi Maramureş,

unde zeci de familii nu au pământ de loc ; acestora le vorbesc bolșevicii !

Eu am văzut cum se duc la țară și cum fac propagandă, nestânjenți de nimeni, grație indulgenței d-voastre.

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : D-voastră ați binevoit să dați un certificat de patriotism țăranilor minoritari maghiari zicând că nu s'a prins la ei bolșevismul. Aș fi curios dacă susțineți, că această propagandă a prins în rândurile țăranilor din Bihor. Dacă da, vă rog să-mi dați o statistică.

D. General Traian Moșoiu : Din fericire, încă nu ! (Ilaritate). Dar propaganda lor se intensifică grație nepăsării d-voastre.

D. ministru de industrie râde. D-le, dar asupra d-tale apasă două responsabilități acum : industria și comunicațiunile. Te întreb : putem noi să privim cu inima ușoară la această propagandă vinovată ? D-ta, d-le Vaida, ai spus la consiliul de război al corpului VI de armată, că ai face o lege contra comuniștilor. Renegi ce ai spus ?

D. Dr. Al. Vaida-Voevod, ministru de interne : Nu reneg de loc ceeace am spus.

D. General Traian Moșoiu : Iată ce a spus d. Vaida la întrebarea unui avocat. »Prima întrebare pusă martorului este, privitoare la »Ajutorul Muncitoresc«.

»*Advocat C. Vicol*: Este posibilă da-
rea în judecată a unui cetățean pentru
simplul fapt de a fi organizat »Ajutorul
Muncitoresc«, astăzi persoană juridică, în
urma hotărîrii tribunalului Ilfov?

»*D. Dr. Al. Vaida-Voevod*: Nu!

»*D. D. Pătrășcanu*: Ce credeți despre
acest proces?

»*D. Dr. Al. Vaida-Voevod*: Atât timp
cât Constituția — chiar liberală — îți
îngăduie să lupți pe baza unui anumit
program, nimeni nu poate interveni în
mod legal. Eu dacă aș fi la guvern, aș face
legi împotriva comuniștilor.

»Astăzi țara noastră se face de răs în
străinătate.

»Acuzații de astăzi sunt idealiști, visă-
tori și nimeni deci nu poate împiedică
gândirea cuiva. Este o ilegalitate să are-
stezi pe Koloman Muller, președintele Sin-
dicatelor Unitare din România, să-l și-
canezi, ca apoi să-l eliberezi, iar mii de
muncitori să-l primească la gară ca pe un
martir«.

»Nu se poate permite o astfel de po-
litică«.

»*D. D. Pătrășcanu*: Drepturile mun-
citorești și cetățenești sunt respectate în
România?

(Consiliul se opune la răspuns).

»*D. D. Pătrășcanu*: Intrucât acești
muncitori sunt dați în judecată pentru

activitate clandestină, vrem să stabilim prin spusele unui fost prim-ministru, că masele muncitoare sunt împiedicate să-și exercite drepturile politice.

(Consiliul admite).

»*D. Dr. Al. Vaida-Voevod* : Da ! Toate drepturile sunt călcate. Cred că venind partidul național-țărănesc la putere se va stabili o nouă eră de legalitate. Noi am șovăit să recurgem la mijloace extreme. Numai atunci vom da lozinca de ridicare a maselor, când vom vedea că nu mai există alt mijloc pentru împiedicarea prăbușirii acestei țări.

»*D. D. Pătrășcanu*, întreabă apoi dacă dizolvarea unui partid făcută fără lege, dacă mai sunt partide comuniste cu acelaș program, ca și în România, în alte țări, la care martorul răspunde afirmativ. Aceeaș părere o are și despre dizolvarea Sindicatelor Unitare din București.

»*Victor Aradi*, pune o ultimă întrebare : Știe d. Vaida că sunt aici oameni cari au fost bătuți și schingiuiți în beciurile siguranței, pentru că au luptat împotriva ilegalităților și ce părere are în această privință ?

»*D. Dr. Al. Vaida-Voevod* : Este datoră fiecărui cetățean cinstit, să lupte în această direcție.

»*D. Advocat P. Zissu* : D. martor a

fost cândva acuzat de bolșevism ? (Mare ilaritate în sală).

»D. Vaida Voevod aprobă din cap cu enervare, aruncând priviri fulgerătoare spre banca acuzării«.

—Fiind orele 6, se consultă Senatul asupra prelungirii ședinței, care se încuviințează.

D. General Traian Moșoiu : Aceasta ați spus d-voastră.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Eu cred că merit gratitudinea d-voastră.

D. General Traian Moșoiu : Eu vreau să știu dacă mențineți această idee.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Sub guvernul d-voastră s'a dat această aprobare de statut și de funcționare. Eu am spus : câtă vreme guvernul tolerează, ei au drept. Când voi fi eu la guvern, aș ști cum să procedez și am procedat în consecință, de când ocup acest portofoliu. (Aplause).

D. General Traian Moșoiu : Iată ce ați spus d-voastră asupra lui Koloman Muller. V'ați înșelat asupra acestui om ?

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Nu m'am înșelat de loc. Din moment ce vă trebuiă o diversiune, aveți obiceiul de a arestă pe Koloman Müller, ca după câteva săptămâni Koloman Müller să plece la Timișoara, ca să fie primit la gară cu alai de tovarăși, pe timpul tole-

ranței guvernului d-voastră. (Aplause). Și vă întreb : aveți cunoștință că un coleg ministru, partizan de al d-voastră, l-a onorat pe Kolman Muller cu vizita sa, cu ocaziunea aceasta ?

D. General Traian Moșoiu : Nu eram eu ministru pe atunci.

Kolman Muller, despre care d. Vaida are o părere atât de favorabilă, este șeful comunist care a organizat mișcarea sângeroasă dela Timișoara, care a provocat jertfa de sânge românesc.

Iată, d-lor senatori, cum un ministru în funcțiune, tratează pe trădătorii României.

Acum, d-lor, fiindcă se spune că acest Koloman Muller este o persoană în afară de orice discuțiune, că este un om al ordinei, să vă citesc principiile ce profesază acest periculos individ. Iată ce susține într'un manifest publicat la Oradea în 1928.

(D. I. Scodigor ocupă fotoliul prezidențial).

D. General Traian Moșoiu : „Frați și Tovarăși ! Desăvârșiți în acest moment politic, prin votul vostru pe care să-l dați nu numai pentru campanie, dar pentru continuarea luptei până la îndeplinirea întregului program al blocului muncitoresc.

»Parlamentul îl considerăm ca un mijloc și nu ca un scop.

»Cu acest crez pornim la luptă, având următorul program :

»Desființarea întregii legislații oligarhice antimuncitorești, antițărănești și antiminoritare.

»Desființarea stării de asediu, consiliilor de război și a întregii stări excepționale.

»Restabilirea și lărgirea drepturilor și libertăților muncitorești și cetățenești.

»Legalizarea partidului comunist, tineretului comunist și ajutorului roșu.

»Drept de vot egal, proporțional, direct și secret pentru toți locuitorii dela vârsta de 18 ani, fără deosebire de sex, naționalitate sau supușenie.

»Amnistia generală politică, militară și agrară.

»Împotriva războiului imperialist.

»Sporirea salariilor, 8 ore de muncă în fabrici, 6 ore în mine, contracte colective, legi de protecție a muncii, ajutorarea șomerilor de către Stat, comună și patroni.

»Impunerea directă a capitaliștilor și proprietarilor mari și a chiaburimei, pentru a suportă cea mai mare parte a impozitelor.

»Desființarea tuturor impozitelor indirecte și a impozitului pe salariu.

» Desființarea siguranței și jandarmeriei.
» Exproprierea fără plată a întregului pământ, împreună cu inventarul său.

» Unele, vite și credite ieftine pentru țărani săraci.

» Anularea datoriilor de război.

» Asigurarea completei dezvoltări a minorităților naționale și dreptul de a dispune singure de soarta lor, prin autodeterminare.

Voci : Bine

D. General Traian Moșoiu : Autodeterminarea, până la deslipirea de statul român. Vă convine ?

» Pace cu toate popoarele inclusiv Rusia sovietică. Socializarea băncilor și a marelui industrii.

Voci : Foarte bine.

D. general Traian Moșoiu : D-le Vaida, vedeți că partizanii d-voastră aprobă programul acesta comunist. Ce ziceți ?

D. V. Dincescu-Bolintin : Nu, nu !

D. General Traian Moșoiu : Iată că d. Dincescu-Bolintin protestează.

D. I. Scodigor, vice-președinte : Continuați, vă rog.

D. General Traian Moșoiu : Dar, dumnealor spun că este bine.

D. V. Madgearu, ministrul industriei și comerțului : Eu cred că dacă continuați, amenințați cu bolșevizarea Senatului ! (Iaritate).

D. General Traian Moșoiu : Nu mai trebuie să-l bolșevizez eu, că e bolșevizat de mult. (Iaritate).

„Guvern muncitoresc și țărănesc“.

D. Sever Bocu, ministru de Stat : În Anglia este laburist.

D. General Traian Moșoiu: Vin acum la o chestiune care este foarte neplăcută pentru d-voastră. Vreau să stabilesc legăturile cari au existat între partidul comunist, între d-nii aceștia Coloman Muller și Rozsvany și partidul național-țărănesc...

Voci : Și cu d. Tătărașcu...

D. General Traian Moșoiu : D-lor, odată cu alegerile comunale dela 1925, s'a făcut o legătură strânsă între partidul comunist dela Oradea-Mare și partidul național-țărănesc. La alegerile comunale din 1925, pentru municipiul Oradea-Mare, partidul național-țărănesc a apărut alături de comuniști, pe listă comună.

D. Egry Gelu : Adevărat.

D. General Traian Moșoiu : Imi pare bine că fostul primar al Oradiei-Mari aprobă.

D. Egry Gelu : Mai mult: cu semnul partidului național.

D. General Traian Moșoiu : D-voastră puteți pune oricâte semne, oamenii pun în acțiune lucrurile, nu semnele d-voastre. Omul este elementul viu care lucrează, Pu-

teți pune orice semn, căci nu are nici o influență. Tocmai am arătat — nu ați fost atent — că ei caută să camufleze, lucrează sub pământ. Credeți că guvernele precedente au tolerat vre o organizație comunistă? Nu. Și atunci aceste organizațiuni au apărut sub alte forme, căutând să eludeze legile.

Prin urmare, am stabilit lucrul acesta pentru anul 1925, acum revin la anul trecut.

Anul trecut, la marea întrunire dela Alba-Iulia, batalioane de comuniști din Valea-Jiului au apărut și au defilat sub ochii părintești ai d-lui Maniu și sub privirea d-lui ministru de interne..

O Voce : Trăiască d. Maniu, (Aplause).

D. General Traian Moșoiu : Și eu zic „să trăiască!“ și acești comuniști au defilat acolo ..

D. V. Iliescu-Breaza : Ce frumos au defilat ! Erau foarte ordonați și nu miroseau a boșevici.

D. General Traian Moșoiu :... și accentuez asupra acestui lucru, căci am să stabilesc pe urmă o răspundere oarecare.

Ce s'a întâmplat după ce ați venit la guvern, cu aceste batalioane? V'au bătut pe d-voastră in alegerile comunale dela Vulcan și acesta este un simptom foarte trist.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Știți că acela așa numit comunist, eră depozitarul întregii încrederi și protecțiuni a acelu director, care este un liberal de marcă.

D. General Traian Moșou : Domnule Vaida, trebuie să stabilesc un lucru : funcționarii diferitelor întreprinderi și funcționarii de Stat nu pot fi târșiți în discuțiuni politice și nu puteți zice despre ei că fac politică ; fiecare funcționar își face datoria lui. (Haritate, intreruperi). Da, da. Să știți d-voastră aceasta și că avem foarte buni funcționari. Și aci, prezint omagiile mele întregului corp funcționăresc (Apostrofe).

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne . D-le general, nu este funcționar de Stat acela, încât este gratuită încercarea d-voastră de a acapară cumva pentru d-voastră pe funcționari, este directorul întreprinderilor din Valea-Jiului.

D. Simu Simion : Exact. Lugosy îl chiamă.

D. General Traian Moșoiu : Lugosși ? Nici nu am auzit de persoana aceasta. Credeam că spuneți de funcționari.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Nu vă voi servi date, că acest director Lugosși a sprijinit pe acest comunist și că a fost în serviciul ideilor d-voastre, dar acum făcându-i-se o per-

chezițiune domiciliară, s'a constatat că primea instrucțiuni din străinătate, dar eră totodată omul reprezentativ al partidului liberal.

D. General Traian Moșoiu : Foarte rău, vă exprim toate regretele mele că acest om a putut să se bucure de încrederea unor partizani.

D. Ioan Radovici : Trebuie să blamați partidul liberal.

D. General Traian Moșoiu : Nu, nu trebuie să-l blamez, eu nu fac politică din această chestiune, aceasta este o chestiune foarte gravă.

Văd că sunteți foarte nervoși.

D. Simu Simion : Suntem setoși de dreptate.

D. General Traian Moșoiu : Voi termină în curând, pentru că mie, ca fost militar, nu-mi place vorba multă. Vreau să termin și să trag o concluzie. Nu se poate nega că în România, actualmente, există o formidabilă organizație comunistă.

D-lor, aceste organizații au ca formațiuni revoluționare : 1) blocul acela muncitoresc și țărănesc ; 2) partidul comunist ilegal care nu are dreptul să funcționeze dar care totuș funcționează sub diferite forme ; 3) organizațiunile tineretului comunist ; 4) ajutorul roșu internațional ; 5) organizarea pionierilor proletari.

D. Romulus Georoceanu : Dar organizațiile clandestine liberale ?

D. General Traian Moșoiu : După aceia d-lor, sunt acele sindicate unitare despre care v'am vorbit, după aceia vine apoi grupul de femei comuniste și în fine organizațiunile revoluționare din Dobrogea.

D. Ioan Radovici : Protestez. În Dobrogea nu există nici o organizațiune comunistă.

D. General Traian Moșoiu : Eu vroiam să vă explic tendințele și scopul tuturor acestor formațiuni.

Cred că v'am arătat tendințele blocului muncitoresc, care sub un titlu care să nu spună mult, adună toți muncitorii și le impune directivele Moscovei.

Partidul comunist ilegal funcționează în toate uzinele, în toate centrele industriale. A avut loc un congres la Ploești, în luna Martie, în care s'a stabilit că în fiecare fabrică, în fiecare uzină există un comitet care să lucreze și care să facă chiar mobilizări de probă, pentru a vedea pe câți poate conta, din toți acei muncitori cari sunt la lucru. Fiecare din ei trebuie să plătească o cotizație de cel puțin 10 lei lunar.

Cât privește ajutorul roșu internațional, acesta primește bani dela Moscova, pentru a ajuta diferitele persoane cari

sunt trimise cu diverse misiuni. Toate aceste fapte sunt constatate.

V'am amintit despre pionierii proletari. Aceștia organizează serbări muncitorești pela grădinele de vară, de pildă, și sub diferite forme spunând tuturor că nu are loc decât o petrecere câmpenească și când organele polițienești cred că nu este nimic grav, în realitate constată că muncitorii se adună pentru a face educația tineretului comunist. D-voastră știți că tinerii pot fi mai ușor ademeniți. Programul comunist prevede ca ei să aibă dreptul de vot la 17 ani. V'am citit aci.

O voce pe băncile majorității: Dela 18 ani.

D. General Traian Moșoiu: Acești pionieri proletari cer dreptul de vot dela 17 ani.

D. I. Scodigor, vice-președinte: D-le senator, vă rog lăsați dialogurile particulare.

D. General Traian Moșoiu: D-le președinte, îmi pare că eu sunt cel mai puțin indicat să primesc această observație.

D. I. Scodigor, vice-președinte. Nu v'am făcut observație.

D. General Traian Moșoiu: Atunci ce voiești ?

D. I. Scodigor, vice-președinte: Caut să terminăm mai repede. (Iaritate).

D. General Traian Moșoiu: Cauți să

turburi apa. D-ta ești profesor universitar, mi se pare.

D. I. Scodigor, vice-președinte : Nu.

D. General Traian Moșoiu : Nu ? Regret. Văd însă că d-ta în loc să-mi dai concursul mie, mă prigonești. Fac martor pe d. Vaida, că în Camera liberală, președintele cel puțin, era totdeauna pentru protejarea opoziției.

D. Dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Confirm, d-le președinte, că în Camera liberală, din contră, se provocă oratorul opoziționist, pentru a fi silit să facă diversiuni, să nu vorbească la obiect, pentruca să scape guvernul prin tangentă. (Aplause pe băncile majorității).

D. General Traian Moșoiu : Atunci era bine dacă reușea cu această stratagemă, stratagemele sunt permise și în politică ; dar văd că d. președinte nu întrebunțează această stratagemă, ci în mod brutal mă oprește să vorbesc.

Acum, d lor, trec la organizațiunile tineretului comunist.

Aceste organizațiuni au chiar ziarele lor. Astfel, în Tg.-Mureș, au un ziar al lor „Iflu Harcos“. Principala lor menire este ca să facă turburări în armată, să facă o campanie anti-militaristă, să îndemne pe soldați la nesupunere, să nu se ducă la concentrare, să nu se ducă la recrutare. Cât privește grupurile femești

comuniste, acestea caută pe toate căile să facă o acțiune tot anti-militaristă. Renunț să mai vorbesc în detaliu despre organizațiile revoluționare din Dobrogea.

D. I. Radovici : Nu există nici o organizație revoluționară în Dobrogea, ați fost informat greșit.

D. Romulus Georoceanu : Probabil că aveți cărți dela Moscova.

D. General Traian Moșoiu : D-voastră nu știți că sub guvernul actual este permis să intre în țară un ziar dela Paris »Le Cri des Peuples«, care injură dinastia și guvernul român și țara și spune că în curând se va proclama revoluție.

D. Romulus Georoceanu : L-ai citit acolo ?

D. General Traian Moșoiu : Când am fost eu la Paris, d-tale erai mic de tot, aveai dinți de lapte.

D. dr. Al. Vaida Voevod, ministru de interne : Am onoare să primesc ziarul »Le Cri des Peuples«, încă dela apariția primului număr. Era sub guvernul liberal și poșta română mi-l aduce cu conștiințozitate de câte ori apare.

D. General Traian Moșoiu : Știu că eră interzis. D-ta i-ai dat voie să intre în țară, iau notă de ce spui acuma. Sub liberali eră însă interzis. Se poate ca din condescendență față de d-voastră, ca fost prim-

ministru, vi s'a lăsat orice publicații, aceasta eră dela sine înțeles.

Am stabilit, fără posibilitate de desmintire, legăturile d-voastră cu șefii comuniști și în special la Oradea-Mare, legăturile dintre dr. Lazăr și Roszvani. Vorbesc de șeful d-lui Egry, fost primar, de Aurel Lazăr, care a făcut pact cu comuniștii în 1925, la alegerile pentru consiliul municipiului Oradea, când acest dr. Aurel Lazăr, actual vice-președinte al Camerei, a vândut interesele românismului dușmanilor țării.

O voce : I-ați confirmat d-voastră.

D. general Traian Moșoiu : Eu nu am avut cinstea să fiu ministru de interne atunci. D-ta nu știi că municipiile sunt organizațiuni autonome. Se confirmă numai primarul. L-am confirmat pe d. Egry ca primar, cu toate că face parte din partidul național și îmi pare bine de acest lucru, fiindcă d-sa a condus mai bine primăria decât alții.

D. Romulus Georoceanu : V'a fost frică de bolșevici.

D. General Traian Moșoiu : D-lor, eu acum mă întreb, dacă d-voastră, în această stare de spirit din cauza legăturilor din trecut, puteți să luați cele mai potrivite măsuri ca să stăviliți acest rău care amenință țara. Eu cred că nu, și văd cu du-

rere cum prin impasibilitatea d-voastră, se sapă la temelia minunatului edificiu al României întregite, care s'a făcut cu sacrificiata sute de mii de vieți românești. Mi-am îndeplinit o sfântă datorie, dând alarma, chemându-vă la îndeplinirea datoriei și arătându-vă răspunderile ce apasă asupra d-voastră.
